När utomjordingar säljer Ericsson

Dagens Industri kunde i onsdags berätta hur det gick till när Ericsson lanserade nya mobiltelefonen T28 för sina återförsäljare i Stockholm. »Nu ska återförsäljarna frälsas på den nya modellen och då sparar inte Ericsson på krutet.«

Berättelsen fortsätter: »På Finnboda varv möttes återförsäljarna av låtsaspoliser från Sverige och USA. Inne i lokalen fanns en nyhetsstudio som sände dramatiska nyhetsbulletiner. Kulmen på kvällen blev när utomjordingar firades ned genom taket och tog med sig intet ont anande återförsäljare.«

Ericsson har sedan några år anlitat Csaba Czinkocky på nybildade mediebolaget Sandberg Event Synergi. Denne var i fyra år reporter för TV 4 i krigets Jugoslavien.

»Det gäller att slå sig igenom bruset och ge återförsäljarna en upplevelse som stannar kvar i deras medvetande,« förklarar Csaba Czinkocky för Dagens Industris reporter.

»Upplevelse« är det senaste stora begreppet inom reklamvärlden. Att lugnt tala om hur något förhåller sig – till exempel annonsera vilka förtjänster en ny mobiltelefon har och hur smidigt dess design ligger i handen – är ur tiden. Känslor går före argument, och »upplevelserna« ska vara så dramatiskt uttänkta att folk känner att de aldrig har varit med om maken. Hur ska de annars förmås att rycka till, i en värld där budskapen mångdubblats samtidigt som människohjärnan förblir vad den varit?

I en värld där varenda reklambyrå, och allt fler »medier«,

funderar över hur de ska kunna bräcka alla andra i sensationsnivå och »upplevelser« kan man förstås undra vad nästa aktör ska kunna hitta på och vad nytt som ska slå en häpen mänsklighet och kundkrets in på nästa sekel.

I dag, söndag, inviger kungen projektet »Framtidstro« på Nordiska museet i Stockholm. Alla länsmuseerna har engagerat sig, med det påhittiga i Jämtland i spetsen, och kronan på verket är Nordiska museets stora millennieutställning »1000 år av framtidstro«.

Lars Löfgren, numera chef för Nordiska, förklarar att han bestämt sig för att aktivt propagera för tro på framtiden. Vad kan man annars tro på? kan någon undra. Men Sverige befinner sig ju i ett mentalt tillstånd där många tror mer på det förflutna, däribland landets regering, så det är inte fel att ingjuta lite nyfikenhet på de kommande åren. »Vi belyser den starka bärkraften hos visioner och idéer och vilken effekt de haft på utvecklingen«, skriver arrangörerna. »Välkommen att möta framtiden på ditt museum. Låt dig inspireras till att staka ut din närmaste framtid eller rentav sätta spår i dina barnbarnsbarns historieböcker.«

Andelen män som inte läst böcker någon gång under de senaste tolv månaderna

procent	1982–83	1990–91	1998
LO	28	32	37
TCO	11	17	21
SACO	2	3	5
Hela gruppen manliga löntagare	21	24	28

Närmare eftertänkt finns det mycket att glädjas över vid millennieskiftet. Civilisationen har nog trots allt gjort vissa framsteg, som Norbert Elias visat i sina böcker om civilisationshistoria. Dagens skildringar av våld är delvis ett uttryck för en minskande acceptans för våld.

Första världskrigets nationalism förd till vanvett, nazismen och Auschwitz, Stalin och Mao, Dödens fält hos de röda khmererna, Ruanda, Bosnien och Kosovo lär oss förvisso att även den »moderna« människan rymmer ondskans fulla möjlighet. Civilisationens fernissa är tunn och »The state of nature is tribal«, som sociologen Ernest Gellner formulerat det.

Men framsteg har också visat sig möjliga. Europa rymmer nu, för första gången under hela sin historia, den näraliggande utsikten av fria samhällen överallt och fredligt handelsutbyte. I världen har befolkningsbomben, vars explosion alla tog för given, desarmerats. Snart krymper världens befolkning; »befolkningsimplosion« är det nya innebegreppet bland framtidsbedömare. Den nya globala ekonomin har som ovedersäglig förtjänst att välstånd kunnat sprida sig i en takt som förr var otänkbar.

Demokrati heter 1990-talets stora världsvåg.

Svenska ungdomar är i dag, säger de som undersökt saken, mer optimistiska inför sina livsmöjligheter än på mycket, mycket länge. Världen tycks stå öppen, som ett äventyr att nyfiket och lustfyllt undersöka.

Kunskapen om människan som biologisk varelse har kommit så långt att vi de närmaste årtiondena får se fantastiska genombrott i förebyggandet av de stora folksjukdomarna, sådana gissel som cancer och demens.

Min undran gäller mest kulturen. Måste alla dessa fantastiska genombrott i teknologi, inte minst när det gäller att kommu-

nicera, förenas med att den kulturella nivån går bakåt? Måste känslan av medborgaransvar falla, bara för att våra individuella valmöjligheter stiger? Måste ökad information leda till lägre förståelse och mindre vishet?

Som Charlotta Friborg visade på fredagens ledarsida faller männens bokläsning stadigt, medan kvinnorna fortsätter bära kulturen (se tabellen ovan, hämtad från LO-rapporten »Kulturen och din stund på jorden«). Texten är bärare av människans förmåga till abstrakt tänkande, formar de tolkningsramar som behövs för att inte allt ska bli till virrvarr. Läsning är grunden för att kunna förstå och reflektera kring komplexa sammanhang. En mänsklighet som förlorar känslan för orden går knappats framåt i övrigt heller.

Existerar det ingen reklambyrå som skulle kunna komma på idén att det finns en gräns för upptrappning i sensationsnivå och larm, bortanför vilken det mest genomträngande är lugnet, ordet, meningen? Ja, kanske rent av tystnaden, för att återställa en förlorad förmåga att uppfatta valörer.

Skulle man våga föreslå, vilda idé, att landets regering utvecklade en läsfrämjande politik för 2000-talet (texten åter till skolorna, lika låg skatt på tidningsannonser som på TV-reklam och direktreklam, avskaffad läsmoms etc).

Skulle man rent av, när nu kungen inviger millennieutställningen, kunna få önska sig medlemmar av kungafamiljen som på 2000-talet någon gång bevistar vanliga föreställningar på Dramaten och Operan.

19 september 1999